

บทที่5

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 ข้อสรุป

งานวิจัยเรื่อง “สถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่” โดยงานวิจัยนี้ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การศึกษาภาคทฤษฎี และแนวทางการออกแบบงานสถาปัตยกรรม พร้อมกับเริ่มต้นพัฒนากรอบแนวคิดวิจัย การศึกษางานสถาปัตยกรรมภาคสนามในภูมิภาคต่าง ๆ การศึกษาแนวคิดของสถาปนิก และนักวิชาการที่นำไปสู่การสร้างสรรคงานสถาปัตยกรรมโดยการสัมภาษณ์ การศึกษาระดับความคิดเห็นด้วยของกลุ่มสถาปนิกทั่วไป และกลุ่มบุคคลทั่วไปต่อแนวคิดและรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ในส่วนที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน และได้ทำการวิเคราะห์เชิงบูรณาการและการอภิปรายผลในข้อ 4.6 และการวิเคราะห์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยในความสัมพันธ์ระหว่างแนวทางกับกรณีตัวอย่างอาคารตามข้อ 4.7 ที่นำไปสู่การตอบใจทวิวิจัยเกี่ยวกับการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ในส่วนสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในบทสรุปนี้ จะนำเสนอข้อสรุปในสาระสำคัญเกี่ยวกับ:

- 1 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ ความจำเป็น และเป้าหมาย ของสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่
- 2 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับเอกลักษณ์ไทยภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3 ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้ผลการวิจัยในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ตามสาระเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนา

อย่างยั่งยืน

- 4 ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะโดดเด่นในองค์ประกอบของเอกลักษณ์ไทยภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 5 ข้อเสนอแนะ

5.1.1 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสำคัญ ความจำเป็น และเป้าหมาย ของสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

สถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ได้รวบรวมแนวคิดหลัก ๆ 5 ประการ ได้แก่ 1) สถาปัตยกรรมเขียว 2) สถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน 3) สถาปัตยกรรมอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคุณภาพชีวิต 4) สถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 5) เกณฑ์การประเมินอาคารเขียว โดยมีสาระตามแนวความคิดต่าง ๆ (concepts) ในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ตามที่ได้กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดวิจัย (research conceptual framework) ซึ่งได้มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจากการศึกษาทางทฤษฎีและแนวความคิดในการออกแบบ การสำรวจงานสถาปัตยกรรมในภาคสนาม และจากการสัมภาษณ์สถาปนิกและนักวิชาการ

จากการรวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนแนวคิดทั้ง 5 ประการ เป็นองค์ประกอบสำคัญของแนวทางการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทย โดยการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น บริบท วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา แม้กระทั่งประเภทอาคาร เป็นต้น ซึ่งในที่นี้จะพิจารณารอบทในระดัท้องถิ่น บริบทระดับประเทศ และบริบทระดับภูมิภาค

ในบริบทระดับท้องถิ่น จากแนวคิดที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ได้รวบรวมมา สิ่งที่มีความสัมพันธ์โดยตรงการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ท้องถิ่น ได้แก่ แนวคิดของสถาปัตยกรรมเขียว สถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน สถาปัตยกรรมอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิต และสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เนื่องจากเป็นแนวคิดพื้นฐานของการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมที่อยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยมี “เรือนไทย” เป็นตัวอย่างที่ครอบคลุมและชัดเจนที่สุด

ในบริบทระดับประเทศ แนวคิดที่มีความโดดเด่นและมีการนำมาใช้ในงาน

สถาปัตยกรรมทั่วไปมากที่สุดที่พบในงานวิจัยนี้ได้แก่ การทำให้สถาปัตยกรรมไทยเป็นสถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน โดยมีการใช้แนวทางการออกแบบตามระบบพึ่งพาธรรมชาติและการประหยัดพลังงาน เป็นส่วนใหญ่ เช่น การสร้างพื้นที่กึ่งนอกกึ่งใน เพื่อให้เกิดลมพัดผ่านอาคาร และเพื่อให้มีการแบ่งกลุ่มพื้นที่เพื่อควบคุมการใช้พลังงาน

ในบริบทระดับภูมิภาค ด้วยความหลากหลายในสภาพวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นลักษณะร่วมสำหรับภูมิภาคอาเซียน คือ เรื่องของสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น (tropical) ซึ่งส่งผลให้รูปแบบสถาปัตยกรรมมีลักษณะร่วมในเรื่องของการคำนึงถึงบริบทแวดล้อม การออกแบบในลักษณะคุ้มแดดคุ้มฝน โดยได้แสดงออกมาในองค์ประกอบหลัก ๆ ของอาคาร เช่น หลังคาจั่ว การยกใต้ถุนสูง เป็นต้น จะแตกต่างกันด้านวัสดุ และภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่น จากประเด็นความสอดคล้องของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมในแต่ละประเทศในภูมิภาคอาเซียน แสดงให้เห็นว่าแต่ละประเทศมีเอกลักษณ์และภูมิปัญญาเดิมอยู่แล้ว และมีการสร้างลักษณะสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์สมัยใหม่ของแต่ละประเทศ จึงมีความเห็นว่า ประเด็นเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินอาคารเขียว และการใช้เทคโนโลยีสำหรับช่วยอนุรักษ์พลังงานจะสามารถนำมาผสมผสานกับการออกแบบตามเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมแบบเดิมให้เกิดเป็นเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมร่วมสมัยของภูมิภาคได้

5.1.2 ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับเอกลักษณ์ไทยภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการวิเคราะห์เชิงบูรณาการในงานวิจัยนี้ นำไปสู่ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. บริบททางวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมกายภาพ รวมไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นมิติต่าง ๆ ที่มีส่วนในการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนซึ่งครอบคลุมแนวคิดทั้ง 5 ประการ ได้แก่ สถาปัตยกรรมเขียว สถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน สถาปัตยกรรมอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคุณภาพชีวิต สถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเกณฑ์การประเมินอาคารเขียว

2. รูปแบบสถาปัตยกรรมเขียว เป็นรูปแบบพื้นฐานรูปแบบหนึ่งของสถาปัตยกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีการปรับเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยี

สมัยใหม่รวมไปถึงบริบทของสังคมเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป แต่โดยภาพแล้วมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและแนวคิดไปตามอิทธิพลภายนอก หรืออิทธิพลจากรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก เช่น กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะสถาปัตยกรรมไทยที่เคยอยู่ร่วมกับธรรมชาติ มาเป็นสถาปัตยกรรมเขียวที่ต้องใช้เทคโนโลยีมาประกอบอาคารเพื่อให้ผู้ใช้อาคารเกิดสภาวะสบาย เป็นต้น

3. งานวิจัยนี้ พบว่ามีการสร้างสถาปัตยกรรมเขียวที่มีรูปแบบขาดความสัมพันธ์เชิงบริบท จากการสัมภาษณ์สถาปนิก 2 ท่าน ที่ได้สร้างความแตกต่างให้กับรูปแบบที่มีลักษณะไทยและลักษณะสถาปัตยกรรมเขียว ดังเช่น กรณีการออกแบบผนังภายนอกอาคารสำนักงานเลขาธิการองค์มนตรี ให้เป็นรูปต้นไม้ของ สถาปนิกสุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา และการออกแบบบ่อน้ำไว้หน้าอาคารกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของสถานที่ ของสถาปนิกนิธิ สถาปิตานนท์ โดยปกติการออกแบบตามระบบผังพาณิชยกรรมชาตินั้น จะใช้ต้นไม้เพื่อลดความร้อนให้กับบริเวณอาคาร และใช้น้ำเพื่อประโยชน์ในการลดอุณหภูมิของอากาศก่อนเข้าสู่ภายในอาคาร ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบนอกบริบทที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นเชิงสัญลักษณ์และไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการประหยัดพลังงานอย่างที่ควรจะเป็นตามลักษณะแนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวของไทย

4. บริบทสังคมไทยเป็นสังคมที่คนในชาติส่วนใหญ่ ยังคงยึดถือ หรือให้ความสำคัญกับเรื่อง “ความเชื่อ” ในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งเรื่องการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบ้าน มีการตั้งศาลพระภูมิเจ้าที่ หรือแม้แต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมเขียว เช่น ความเชื่อเรื่องพันธุ์ไม้ที่ใช้ปลูกในบริเวณบ้าน (ไม้มงคล) เป็นต้น ซึ่งนอกจากการปลูกต้นไม้เพื่อร่มเงา คนไทยยังปลูกต้นไม้เพื่อความเป็นสิริมงคลอีกด้วย ดังนั้น งานสถาปัตยกรรมเขียวที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนหนึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกิดจาก “ความเชื่อ” ที่มีมาแต่บรรพบุรุษของไทย เหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ประการหนึ่งในงานสถาปัตยกรรมไทยที่นอกเหนือจากประเด็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาประกอบให้เกิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5. จากข้อ 3 ถึงข้อ 4 ย่อมนำไปสู่ข้อคำถามถึงการยอมรับได้มากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเด็นการใช้ต้นไม้และน้ำเชิงสัญลักษณ์แทนประโยชน์เชิงพลังงาน และความเชื่อเรื่องต้นไม้ในงานสถาปัตยกรรมเขียว ซึ่งถือเป็นเรื่องนอกเหนือจากแนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่ได้กล่าวถึงในสาระของแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) และโดยความเห็นของ

ผู้วิจัยมองว่าประเด็นนอกเหนือดังกล่าวอาจไม่เพียงพอสำหรับการนำแนวความคิดดังกล่าวไปประกอบเป็นสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ เนื่องจากยังมีความจำเป็นต้องใช้เรื่องพื้นฐาน เช่น แนวทางการออกแบบตามระบบผังพาธรรมชาติ แนวทางการออกแบบตามระบบอาศัยเครื่องกล เป็นต้น เข้ามาผสมผสาน

6. การสร้างสรรค์เอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากแนวคิดทั้ง 5 ประการ ต่างมีผลต่อการกำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยในลักษณะและวิธีการที่แตกต่างกัน ทั้งนี้การนำไปใช้ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไข และเป้าหมายของแต่ละอาคารว่า ต้องการสร้างความโดดเด่นในแนวคิดใด หรือสถาปนิกสามารถบูรณาการลักษณะไทยตามแนวความคิดพื้นฐานด้านต่าง ๆ ได้มากเพียงไร

5.1.3 ข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้ผลการวิจัยในมิติการสืบสาน การปรับเปลี่ยน และการคิดใหม่-ทำใหม่ ตามสาระในลักษณะสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1. แนวความคิดสถาปัตยกรรมเขียว

สถาปัตยกรรมเขียว เป็นแนวทางการออกแบบอาคารที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ มุ่งใช้พลังงานธรรมชาติ และต้องการให้เกิดสภาวะสบาย ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ในงานสถาปัตยกรรมไทย จึงกล่าวได้ว่า แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมเขียวดังกล่าวเป็นการสืบสาน ที่มีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมการใช้งานของคนในปัจจุบัน

2. แนวความคิดสถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน

สถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน มุ่งบูรณาการวิธีการประหยัดพลังงานจากหลายรูปแบบโดยถือว่าการคิดใหม่-ทำใหม่ แต่จากการสัมภาษณ์สถาปนิกส่วนใหญ่ จะมุ่งเน้นการออกแบบตามระบบผังพาธรรมชาติและการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ซึ่งเป็นเพียงแต่การสืบสานลักษณะสถาปัตยกรรมไทย

3. แนวความคิดสถาปัตยกรรมอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิต

สถาปัตยกรรมอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตมีแนวทางการออกแบบที่เน้นวิธีคิดและกระบวนการทำงานเป็นหลัก ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ ของอาคารเป็นผลผลิตมาจากวิธีคิดที่คำนึงถึงระบบนิเวศ บริบททางกายภาพ บริบททางวัฒนธรรม

1. จากการอธิบาย 5 ประการ ต่างมีการสืบสาน การปรับเปลี่ยนและการคิดใหม่-ทำใหม่ในระดับมากขึ้นแตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับแนวทางหรือรูปแบบของแต่ละแนวความคิด ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น เช่น ในประเด็นของแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงานที่ประกอบด้วยแนวทางการออกแบบ 5 แนวทางหลัก พบว่ามีลักษณะของการคิดใหม่-ทำใหม่ชัดเจนมากกว่า ลักษณะของการสืบสานและการปรับเปลี่ยน เป็นต้น

โดยรวมแนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่า มีกรณีรูปแบบอาคารที่เข้าข่ายการคิดใหม่-ทำใหม่ มากที่สุด และมีกรณีที่เข้าข่ายการสืบสานน้อยที่สุด

2. แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียว เป็นแนวคิดหนึ่งใน 5 ประการของสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน จัดเป็นแนวทางการออกแบบที่มีการสืบสานแนวความคิดเดิม ได้แก่ การวางผังตามทิศทางลม แดด การยกได้สูง การใช้หลังคาแบบค้ำค่อมค้ำค่อม การออกแบบพื้นที่ที่กึ่งนอกกึ่งใน และการสอดแทรกของอาคารและธรรมชาติ เป็นต้น ส่วนการใช้วัสดุในงานสถาปัตยกรรม และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมได้เปลี่ยนไปตามเทคโนโลยีและรูปแบบของวิถีชีวิตปัจจุบัน และกล่าวได้ว่า แนวคิดของสถาปัตยกรรมเขียวอยู่ในระบบความคิดพื้นฐานของสถาปนิกไทยจึงสะท้อนออกมาที่งานสถาปัตยกรรมที่เป็นกรณีศึกษาในวิจัยนี้

3. แนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน ได้ใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และการบริหารจัดการอาคารเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับอาคารให้เกิดการอนุรักษ์พลังงานในรูปแบบต่าง ๆ ดังเช่น การใช้ศักยภาพของพลังงานธรรมชาติ การควบคุมสภาพภูมิอากาศ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในรูปแบบต่าง ๆ การแบ่งพื้นที่การใช้งานเพื่อควบคุมการใช้พลังงาน เป็นต้น จากที่กล่าวข้างต้นเป็นกระบวนการบูรณาการองค์ความรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมซึ่งจะเข้าข่ายการคิดใหม่-ทำใหม่ แต่หากพิจารณาแบบแยกส่วนจะพบว่า กรณีตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมที่ใช้แนวทางการออกแบบตามระบบพึ่งพาธรรมชาติ และแนวทางการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเป็นสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะปรับเปลี่ยนเป็นส่วนใหญ่ และพบว่าตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมที่ใช้แนวทางการออกแบบตามระบบอาศัยเครื่องกล และแนวทางการออกแบบตามกระบวนการใช้งานอาคาร ตามกระบวนการผลิตและการก่อสร้าง มักเป็นสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะคิดใหม่-ทำใหม่

4. แม้ว่าในบทที่ 2 หัวข้อ 2.7 จะสรุปว่าแนวทางการออกแบบสถาปัตยกรรมอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิต มีทั้งลักษณะการสืบสานและปรับเปลี่ยนมาจากเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทยก็ตาม แต่ส่วนใหญ่ในตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมไทยที่พบมีลักษณะคิดใหม่-ทำใหม่ นั้นเป็นเพราะแม้ว่าสถาปัตยกรรมไทยในอดีตสอดคล้องกับแนวคิดนี้ในหลายประเด็น แต่ด้วยบริบทของเมือง เทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม ในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปจากอดีตมาก ทำให้ลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมไทยในปัจจุบันไม่อาจคงรูปแบบเดิมไว้ได้

5. การสรุปทฤษฎีสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่ามีลักษณะของการปรับเปลี่ยนเอาแนวความคิดและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษมาใช้ ทั้งในประเด็นของแนวทางการออกแบบวางแผนพัฒนาชุมชนเมืองที่เน้นการสร้างสมดุลด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แนวทางการออกแบบที่เป็นการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม รวมทั้งการปรับปรุงอาคารเก่าและลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แต่จากกรณีตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมพบว่า มีสถาปัตยกรรมที่เข้าข่ายลักษณะของการคิดใหม่-ทำใหม่มากที่สุด

6. การประเมินอาคารเขียวตามเกณฑ์ LEED และ TREES เป็นการวัดค่าการประหยัดพลังงานของอาคาร โดยมีประเด็นหลักที่เหมือนกัน ได้แก่ การวัดค่าด้านพลังงานและบรรยากาศ ด้านผังบริเวณและภูมิทัศน์ ด้านคุณภาพของสภาวะแวดล้อมภายในอาคาร ด้านวัสดุและทรัพยากรในการก่อสร้าง ด้านการประหยัดน้ำ และด้านนวัตกรรม ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของการคิดใหม่-ทำใหม่ ทั้งนี้กรณีตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมที่ผ่านเกณฑ์การประเมินอาคารเขียวทั้งหมดเป็นสถาปัตยกรรมไทยที่มีลักษณะคิดใหม่-ทำใหม่

7. สถาปนิกไทยมีจิตวิญญาณของการออกแบบสถาปัตยกรรมเขียวเป็นพื้นฐาน เช่น การวางผังตามทิศทางลม แดด การระบายอากาศด้วยวิธีธรรมชาติ การใช้แสงธรรมชาติ การออกแบบพื้นที่กึ่งนอกกึ่งใน เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า รูปแบบของสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้นมีทั้งที่มีลักษณะไทยที่เป็นการสืบสานหรือปรับเปลี่ยนจากสถาปัตยกรรมไทยในอดีต และมีทั้งสถาปัตยกรรมที่ปราศจากเอกลักษณ์และลักษณะของสถาปัตยกรรมไทย ซึ่งอาจเป็นเพราะเจ้าของโครงการไม่เห็นความสำคัญ อีกทั้งคนไทยในปัจจุบันขาดจิตวิญญาณและความภูมิใจในเอกลักษณ์ ไม่แข็งแกร่งพอ จึงไม่สามารถต้านทานเทคโนโลยีจากต่างชาติได้ ดังเช่น กรณีที่สถาปนิกไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากงานสถาปัตยกรรมตะวันตก (สุริยะ อัมพันศิริรัตน์, 2554: 56)

8. แนวคิดของสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นทฤษฎีและกระแสของสังคมโลกในยุคปัจจุบัน แม้ว่าสถาปัตยกรรมไทยในอดีตมีลักษณะตามสถาปัตยกรรมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนอยู่แล้ว แต่รูปแบบของอาคาร การใช้สอยพื้นที่วัสดุ และเทคโนโลยีที่มาประกอบกันเป็นสถาปัตยกรรม ต้องอ้างอิงกับวิถีชีวิตในยุคใหม่เป็นหลัก ทำให้คนทั่วไปรู้สึกว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมในบ้านเรา ทั้งที่แท้จริงแล้วสถาปนิกสามารถต่อยอดการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยจากภูมิปัญญาที่สั่งสมมาจากอดีตได้ส่วนหนึ่ง

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอต่อไปนี้นำให้มีการพัฒนาเอกลักษณ์ไทยสมัยใหม่ภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยนี้และการศึกษาวิจัยต่อไป โดยได้แบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ 1) เรื่องเดิมที่ต้องค้นหา และ 2) เรื่องใหม่เพื่อการพัฒนา

5.2.1 เรื่องเดิมที่ต้องค้นหา

1. อาคารเขียวในประเทศไทยที่ผ่านเกณฑ์การประเมินอาคารเขียว LEED หรือ TREES ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะความเป็นไทยประกอบอยู่ มีทั้งที่สามารถมองเห็นได้จากลักษณะทางกายภาพ และมีทั้งอาคารเขียวที่เป็นไปตามภูมิปัญญาและแนวคิดไทยแต่ไม่อาจรับรู้ลักษณะไทยได้ชัดเจน โดยในการหลังยังจัดได้ว่าเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่หรือไม่

2. ในปัจจุบันยังคงมีความเชื่อเรื่องการปลูกต้นไม้มงคลภายในบริเวณบ้านไทย รวมถึงในอาคารประเภทอื่น ๆ ด้วยเป็นส่วนใหญ่ ประเด็นนี้มีความสำคัญพอที่จะศึกษาต่อเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดสถาปัตยกรรมเขียวที่มีความเป็นเอกลักษณ์ไทยได้หรือไม่ นอกเหนือจากการใช้เทคโนโลยีอาคารสมัยใหม่ เพื่อให้ได้อาคารเขียวควบคู่กับการออกแบบตามหลักภูมิปัญญาไทย

3. อาคารมาตรฐานที่มีอยู่เดิมในประเทศไทย เช่น สถานีตำรวจ โรงเรียนของรัฐบาล และอาคารทางราชการอื่น ๆ เป็นอาคารที่ไม่เหมาะกับบริบทของแต่ละพื้นที่ จึงควรมีการค้นหารูปแบบ วิธีการ หรือเกณฑ์ใหม่ ๆ เช่น การคำนึงถึงหลักการและแนวทางด้านสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือกำหนดให้อาคารเหล่านี้ต้องผ่านเกณฑ์มาตรฐานอาคารเขียวไทย (TREES) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์

พลังงานและปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพที่ตั้งของอาคารที่ต่างกันออกไป

4. สถาปนิกไทยส่วนใหญ่มีความเข้าใจและมีพื้นฐานในการออกแบบที่คำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อม การสร้างสภาวะสบายให้เกิดขึ้นในอาคารโดยการออกแบบตามระบบพึ่งพาธรรมชาติ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบลักษณะสถาปัตยกรรมเขียวขึ้นพื้นฐานในงานสถาปัตยกรรมน้อยมาก แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงที่ว่า สถาปนิกไทยมีความรู้ แต่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ จึงเป็นประเด็นสำคัญว่า เราควรกระตุ้นและทำความเข้าใจร่วมกันโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้สถาปนิกตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมเขียวที่มีเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่

5. รูปแบบทางกายภาพที่มีลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่พบในการรวบรวมทฤษฎี และการสัมภาษณ์ คือรูปแบบของพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่กึ่งนอกกึ่งใน ซึ่งเป็นรูปแบบทางกายภาพที่พบในทุกประเด็นของแนวคิดหลัก ๆ (key concepts) ของสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่มีความโดดเด่น เช่น พื้นที่สีเขียวในสถาปัตยกรรมอนุรักษ์พลังงาน ในกรณีของมหาวิทยาลัยชินวัตร พื้นที่สีเขียวที่เป็นส่วนของกลุ่มพื้นที่ควบคุมด้วยระบบธรรมชาติ (บทที่ 2 หัวข้อ 2.2.4) ทำให้เกิดการแบ่งพื้นที่ที่เพิ่มประสิทธิภาพของการใช้พลังงานในอาคาร สาธารณะกรณีพื้นที่สีเขียวที่มาจากลักษณะของชายคายื่นยาว และการได้ทุนสูง ที่สถาบันอาศรมศิลป์ (บทที่ 2 หัวข้อ 2.4.1) ทำให้ไม่ต้องใช้เครื่องปรับอากาศตลอดเวลา กรณีอาคารสถาบันบัณฑิตศึกษาจุฬาภรณ์ (บทที่ 4 หัวข้อ 4.2.1) มีพื้นที่สีเขียวได้ทุนอาคารสามารถสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้ใช้อาคาร เช่นเดียวกับกรณีพื้นที่สีเขียวบริเวณชั้น 1 อาคารคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เนื่องจากเป็นพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน และนั่งพักผ่อน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ก่อให้เกิดสภาวะสบายด้วยกรณีตัวอย่างดังกล่าว จึงเห็นว่าพื้นที่สีเขียวเป็นรูปแบบที่มีอิทธิพลสำคัญต่อลักษณะความเป็นไทยในงานสถาปัตยกรรม และควรมีงานวิจัยด้านลักษณะและศักยภาพของพื้นที่สีเขียวในงานสถาปัตยกรรมไทย

5.2.2 เรื่องใหม่เพื่อการพัฒนา

เอกลักษณ์ไทยภายใต้แนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยภาพรวมเป็นการคิดใหม่-ทำใหม่ เนื่องจากเป็นบูรณาการแนวทางการออกแบบหลาย ๆ แนวทาง กับเทคโนโลยี และการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท อย่างไรก็ตาม

ตามลักษณะแนวคิดด้านสถาปัตยกรรมเขียวและการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ศึกษานั้น อยู่ในมิติด้านการอนุรักษ์ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน การใช้เทคโนโลยีประกอบอาคารเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งขาดมิติที่กล่าวถึงด้านความงามจากแนวคิดสถาปัตยกรรมเขียวที่แสดงออกในงานสถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่จึงเป็นสิ่งที่น่าจะมีการศึกษาค้นคว้าต่อไป

นอกจากนี้การวิเคราะห์และศึกษาเชิงลึกในด้านลักษณะของพื้นที่แบบไทย เช่น ลานหรือชานในอาคาร พื้นที่กึ่งนอกกึ่งใน พื้นที่ที่ระบายอากาศด้วยวิธีธรรมชาติ พื้นที่ที่ใช้แสงธรรมชาติ พื้นที่สีเขียวที่แทรกสอดกับอาคาร เป็นต้น ด้วยการรวบรวมกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมไทยที่มีพื้นที่ดังกล่าว และอภิปรายถึงข้อดี ข้อเสีย เชิงคุณภาพ รวมไปถึงการเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมที่ไม่ได้มีลักษณะไทย เพื่อหาแนวทางความชัดเจนของเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยใหม่ต่อไป